

АНОТАЦІЯ

Цабека К. Є. Адміністративно-правові засади відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Сумський державний університет, Суми, 2020.

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, що полягає у визначенні сутності, змісту та розкриття особливостей адміністративно-правових засад відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією.

Установлено, що чинне українське законодавство, яким визначено адміністративно-правові засади відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, представлене положеннями Конституції України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, законами України, серед яких основоположним є спеціальний антикорупційний закон – Закон України «Про запобігання корупції», а також підзаконними нормативно-правовими актами.

Ознаки адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, класифіковано на загальні (властиві будь-якому виду юридичної відповідальності) та спеціальні (характерні саме адміністративній відповідальності). Установлено, що адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією, має на меті перевиховання та покарання особи-правопорушника шляхом застосування заходів державного примусу у формі адміністративних стягнень. Водночас мета адміністративної відповідальності за вчинення зазначеного виду адміністративних правопорушень конкретизується і певним чином виявляється в її функціях, з яких основними є виховна, превентивна та регулятивна.

Поняття «адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією» визначене як протиправне, винне діяння (дія чи бездіяльність), що порушує

встановлені спеціальним антикорупційним законом та іншими нормативно-правовими актами вимоги, заборони та обмеження, за вчинення якого законом передбачено адміністративну відповідальність.

Виділено характерні ознаки адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, які класифіковано на загальні (характерні для всіх видів адміністративних правопорушень) та спеціальні (властиві досліджуваному виду адміністративних правопорушень), зокрема, останні додатково класифіковано на обов'язкові й факультативні.

Запропоновано під юридичним складом адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, розуміти сукупність основних, визначальних, юридично значущих ознак, за наявності яких протиправне винне діяння (дія чи бездіяльність) можна кваліфікувати як порушення встановлених спеціальним антикорупційним законом та іншими нормативно-правовими актами вимог, заборон та обмежень, за вчинення якого законом передбачено адміністративну відповідальність.

Розширено класифікацію юридичних складів адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією, залежно від: 1) ступеня суспільної небезпеки: основні, кваліфіковані; 2) структури складу адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією: однозначні, альтернативні; 3) наявності шкідливих наслідків: формальні, матеріальні; 4) особливостей конструкції: описові, банкетні (або відсильні).

Кваліфікацію адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, визначено як діяльність спеціально уповноваженого суб'єкта щодо пізнання, аналізу та оцінки діяння (дії чи бездіяльності), змістом якої є зіставлення і співвідношення ознак учиненого діяння (дії чи бездіяльності) до юридично значущих ознак (юридичного складу) адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, визначених чинним адміністративним законодавством, із відповідним процесуальним оформленням.

Установлено коло суб'єктів здійснення кваліфікації адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією (суб'єкти здійснення первинної та остаточної кваліфікації адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією), а також визначено процес її здійснення як комплекс проведення таких дій: 1) вибору суб'єктом кваліфікації адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, відповідної норми глави 13-А КУпАП, зміст якої відповідає учиненому діянню (дії чи бездіяльності); 2) зіставлення та співвідношення ознак вчиненого діяння (дії чи бездіяльності) до юридично значущих ознак (юридичного складу) адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, визначених чинним адміністративним законодавством; 3) процесуального оформлення кваліфікації діяння (дії чи бездіяльності), що передбачає складення протоколу про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією; винесення судом (суддею) постанови у справі про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією.

Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, класифіковано за такими критеріями: 1) юридичним складом залежно від: ступеня суспільної небезпеки, наявності шкідливих наслідків, структури складу адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, особливостей конструкції складу адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією; 2) характером об'єктивної сторони; 3) моментом учинення.

З урахуванням норм КУпАП установлено, що видами адміністративних стягнень за вчинення правопорушень, пов'язаних із корупцією, є: 1) штраф; 2) конфіскація; 3) позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

Виділено особливості адміністративних стягнень за правопорушення, пов'язані з корупцією: 1) є мірою (формою вираження) адміністративної відповідальності, до якої притягається особа в разі вчинення протиправного

винного діяння (дії чи бездіяльності), передбаченого відповідною статтею глави 13-А КУпАП; 2) має державно-примусовий характер, що виражається в притягненні особи до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, незалежно від її волі та бажання; 3) реалізується спеціально уповноваженими органами влади – притягнення особи до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, шляхом накладення відповідного адміністративного стягнення здійснюється судом; 4) мета застосування містить дві взаємозв'язані складові, а саме: адміністративне покарання (накладення штрафу, конфіскація, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю) та запобігання вчиненню нових адміністративних правопорушень (як самою особою-правопорушником, так і іншими особами); 5) здійснюється у визначеному законодавством порядку; 6) має чітко визначені законодавством строки накладення – виходячи зі змісту ст. 38 КУпАП, адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, може бути накладене впродовж шести місяців з дня його виявлення, але не пізніше двох років з дня його вчинення.

Узагальнено зарубіжний досвід правового регулювання відповідальності за діяння, аналогічні адміністративним правопорушенням пов'язаним із корупцією, визначеним українським законодавством. З аналізу деяких нормативно-правових документів, що входять до законодавства розглянутих зарубіжних країн (ФРН, Італії, Великобританії, Франції, США, Румунії, Республіки Білорусь, Республіки Польща), з'ясовано, що вчинення протиправних діянь, які, за українським законодавством, визнаються правопорушеннями, пов'язаними з корупцією, і передбачають притягнення до адміністративної відповідальності, за законодавством інших країн, можуть передбачати настання іншого виду юридичної відповідальності (кримінальної, дисциплінарної).

Огляд судової практики дозволив з'ясувати проблемні питання, пов'язані з неоднозначним підходом до вирішення судами окремих питань щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень, пов'язаних із корупцією. Зокрема, це стосується: встановлення вини особи у вчиненні такого виду адміністративного правопорушення в разі закриття провадження у справах про притягнення до адміністративної відповідальності; визначення дня виявлення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією; обчислення строку накладення адміністративного стягнення (притягнення до адміністративної відповідальності), що мають важливе практичне значення для вирішення та ухвалення судами рішень у категорії таких справ тощо.

З метою усунення проблемних аспектів законодавчого регулювання, виявлених під час дослідження особливостей адміністративно-правових засад відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, та вдосконалення законодавства України, яким встановлено такий вид юридичної відповідальності, запропоновано внести відповідні зміни та доповнення до Кодексу України про адміністративні правопорушення та спеціального антикорупційного закону (Закону України «Про запобігання корупції»).

Ключові слова: адміністративна відповідальність, адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, заборони, обмеження, кваліфікація, адміністративне стягнення, строки притягнення до адміністративної відповідальності, суд.

SUMMARY

Tsabeka K.Ye. Administrative and Legal Principles of Liability for Corruption-related Offenses. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in specialty 081 «Law». – Sumy State University, Sumy, 2020.

The dissertation provides a theoretical generalization and a new solution to the scientific problem, which is to determine the nature, content and disclosure of the administrative and legal basis of liability for offenses related to corruption.

It is established that the current Ukrainian legislation, which defines the administrative and legal basis for liability for corruption-related offenses, is represented by the provisions of the Constitution of Ukraine, the Code of Administrative Offenses, Laws of Ukraine, among which is a special special anti-corruption law - Law of Ukraine "On Prevention corruption ", as well as by-laws.

Signs of administrative liability for corruption-related offenses are classified into general (inherent in any type of legal liability) and special (specific to administrative liability). It has been established that administrative liability for corruption-related offenses is aimed at re-education and punishment of the offender by applying coercive measures in the form of administrative penalties. In this case, the purpose of administrative liability for the commission of this type of administrative offenses is specified and in some way manifested in its functions, the main of which are educational, preventive and regulatory.

The term "administrative offense related to corruption" is defined as an illegal, culpable act (action or omission) that violates the requirements established by a special anti-corruption law and other regulations, prohibitions and restrictions, for which the law provides for administrative liability.

The characteristic features of an administrative offense related to corruption, which are classified into general (characteristic of all types of administrative offenses) and special (inherent in the investigated type of administrative offenses), in particular, the latter are further classified as mandatory and optional.

It is proposed to understand the legal structure of an administrative offense related to corruption as a set of basic, defining, legally significant features, in the presence of which an illegal act (action or omission) can be qualified as a violation of

special anti-corruption law and other regulations, prohibitions and restrictions, for the commission of which the law provides for administrative liability.

The classification of legal structures of administrative offenses related to corruption has been expanded, depending on: 1) the degree of public danger: the main ones; qualified; 2) the structure of the administrative offense related to corruption: unambiguous; alternative; 3) the presence of harmful effects: formal; material; 4) design features: descriptive; banquet (or sending).

The qualification of an administrative offense related to corruption is defined as the activity of a specially authorized entity for knowledge, analysis and evaluation of the act (action or inaction), the content of which is the comparison and ratio of signs of the act (action or inaction) to legally significant features (legal composition) of an administrative offense related to corruption, defined by the current administrative legislation, with the appropriate procedural design.

The range of subjects of qualification of administrative offenses related to corruption (subjects of primary and final qualification of administrative offenses related to corruption) has been established, and the process of its implementation as a set of the following actions has been defined: 1) choice the subject of qualification of an administrative offense related to corruption, the relevant provisions of Chapter 13-A of the Code of Administrative Offenses, the content of which corresponds to the committed act (action or omission); 2) comparison and correlation of the signs of the committed act (action or inaction) to the legally significant signs (legal composition) of the administrative offense related to corruption, defined by the current administrative legislation; 3) procedural registration of the qualification of an act (action or omission), which provides for the drawing up of a report on an administrative offense related to corruption; issuance of a court (judge) ruling in a case of an administrative offense related to corruption.

Administrative offenses related to corruption are classified according to the following criteria: 1) by legal composition depending on: the degree of public danger;

the presence of harmful effects; the structure of the administrative offense related to corruption; features of the structure of the administrative offense related to corruption; 2) by the nature of the objective side; 3) at the time of commission.

Taking into account the norms of the Code of Administrative Offenses, it has been established that the types of administrative penalties for committing offenses related to corruption are: 1) a fine; 2) confiscation; 3) deprivation of the right to hold certain positions or engage in certain activities.

The peculiarities of administrative penalties for offenses related to corruption are highlighted: 1) is a measure (form of expression) of administrative responsibility to which a person is brought in case of committing an illegal offense (action or omission) under Article 13-A of the Code of Administrative Offenses; 2) has a state-coercive character, which is expressed in bringing a person to administrative responsibility for committing an offense related to corruption, regardless of his will and desire; 3) is implemented by specially authorized authorities – bringing a person to administrative responsibility for committing an offense related to corruption, by imposing an appropriate administrative penalty is carried out by the court; 4) the purpose of application includes two interrelated components, namely: administrative punishment (imposition of a fine, confiscation, deprivation of the right to hold certain positions or engage in certain activities) and prevention of new administrative offenses (both by the offender and others) ; 5) is carried out in the manner prescribed by law; 6) has clearly defined by law deadlines for imposition - based on the content of Art. 38 of the Code of Administrative Offenses, an administrative penalty for committing an offense related to corruption may be imposed within six months from the date of its detection, but not later than two years from the date of its commission.

The foreign experience of legal regulation of liability for acts similar to administrative offenses related to corruption, defined by the Ukrainian legislation, is generalized. From the analysis of some legal documents included in the legislation of the considered foreign countries (Germany, Italy, Great Britain, France, the USA,

Romania, the Republic of Belarus, the Republic of Poland), it is found out that commission of illegal actions which under the Ukrainian legislation are recognized as offenses related to corruption, and provide for administrative prosecution, under the laws of other countries may provide for the emergence of another type of legal liability (criminal, disciplinary).

The review of the case law revealed the problematic issues related to the ambiguous approach to the resolution of certain issues by the courts regarding the bringing to justice of a person for committing offenses related to corruption. In particular, this applies to: establishing the guilt of a person in committing this type of administrative offense in the case of closing the proceedings in cases of bringing to administrative responsibility; determining the date of detection of an administrative offense related to corruption; calculation of the term of imposition of administrative penalties (bringing to administrative responsibility), which are of great practical importance for the decision and decision-making of courts in the category of such cases, etc. In order to eliminate the problematic aspects of legislative regulation identified in the study of the administrative and legal basis of liability for corruption-related offenses, and to improve the legislation of Ukraine, which establishes this type of legal liability, it is proposed to make appropriate amendments to the Code of Administrative Offenses and a special anti-corruption law (Law of Ukraine "On Prevention of Corruption").

Key words: administrative liability, administrative corruption-related offenses, prohibitions, restrictions, qualifications, administrative penalties, terms of bringing to administrative responsibility, court.